

Op Sint Maarten

Algemene Beschouwingen GroenLinks 11 november 2020

“De man met de vier handen”, Koos van Bruggen, Martinikerk

Sint Maarten 11 november

Elf november is de dag van de lichtjes, het snoep, de mandarijnen, het kleingeld en al het andere dat een kinderhand vult.

En hoe gewoon hadden we ons de Sint Maarten voorgesteld? In ieder geval met wat meer licht en perspectief dan deze corona-crisis die al zo lang duurt. En iets knusser dan de 1,5 meter en de kille coronaklik-app.

Sint Maarten staat niet alleen voor lampions en lekkernijen, maar ook voor de Romeinse kind-soldaat die Martinus (ca. 316 – 397) op zijn 15^e was, en de bisschop van Tours die hij later werd. In Groningen wordt hij wel de man met “de vier handen” genoemd: in beeld gehouwen door arts-beeldhouwer Koos van Bruggen in de Martinikerk. Hij maakte het uit een zes meter hoge perenboom tijdens een restauratie van de kerk. De takken zijn gebeeldhouwd tot vier handen: twee handen om te geven en twee handen om te ontvangen. Een mens heeft aan twee handen niet genoeg.

Dit kan niet symbolischer: we hebben aan twee handen niet genoeg om de gevolgen van deze pandemie op te lossen. De gemeente als overheid moet meer doen, veel meer dan het oude normaal. Het nieuwe normaal is een overheid die tegelijkertijd schild en springplank dient te zijn.

Lessen uit het verleden

Bas van Bavel, hoogleraar sociale en economische geschiedenis in Utrecht, heeft vorige maand met zijn onderzoeksgroep een interessant boek uitgebracht over rampen en pandemieën in het verleden. Hij komt tot de slotsom dat niet de technische of medische kennis -hoe belangrijk ook- bepalend zijn. Bij de pestpandemie in de 14e eeuw kwamen er in de Lage Landen meer economische groei en een toenemende gelijkheid op gang dan in Oost-Europese landen. De oorzaken lagen in de ontwikkelingen die al vóór die schok gaande waren: een sterke gildenorganisatie en een zekere machtsbalans. In het Oost-Europa van die tijd werden na de schok de verschillen groter en werd de economische ontwikkeling gefnuikt. Vele gewone mensen werden horigen, een vorm van slavernij.

Zijn er lessen te trekken voor nu? Vóór de schok van de corona namen de verschillen toe tussen groepen inwoners, door het jarenlange neo-liberale denken, politiek en beleid, Vooral de grote en multinationale bedrijven maakten veel winst, de welvaart van gewone werknemers, middenklasse en gepensioneerden nam af, de machtsbalans raakte uit evenwicht, de aarde en het milieu werden uitgeput en het maatschappelijke middenveld en de (dorps)gemeenschappen kwamen onder druk te staan.

Er zal dus met extra inzet stevig beleid gevoerd moeten worden om de groeiende ongelijkheid van voor corona niet te versterken. Gelukkig pompt dit kabinet veel geld in de economie en samenleving om de schade te beperken. Maar wij staan nu voor historische wissels in de samenleving. Wij moeten nu de vraag beantwoorden: Waar willen we heen? Willen we de gegroeide ongelijkheid vergroten of willen we meer gelijkheid en meer duurzaamheid? Welke wissels willen wij omzetten/

Daar komt bij dat vele groepen in verschillende landen gedesoriënteerd lijken. Het democratisch proces lijkt daar weg te glijden. Intellectuelen, journalisten en feiten worden verdacht gemaakt: het is wij tegen zij. Complottheorieën en nep-nieuws tieren welig. Wij zien het pleidooi van “president-elect” Joe Biden om politieke tegenstanders niet langer als vijanden te zien, maar ervoor te kiezen om samen de crisis te bestrijden, als een appèl dat waaraan wij ook in ons Westerkwartier gehoor kunnen geven.

Daarom wil onze GroenLinks-fractie samen met u allen:

- voldoende bestuurlijke aandacht voor de crisis;
- steunen van de minima;
- koesteren en versterken van verenigingsleven en dorpshuizen;
- kansen voor jongeren;
- investeren in duurzaamheid;
- het blijven leveren van een opbouwende kritische bijdrage aan het raadswerk.

Armoede Westerkwartier uit

Vorige week nog in het nieuws: naar aanleiding van recent onderzoek pleit het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) voor een ruimhartiger minimabeleid en adviseert de overheid om meer middelen beschikbaar te stellen voor gemeenten om dit zo veel mogelijk op maat in te vullen.

Wij zijn dan ook voorstander van de verruiming van het armoedebeleid. GroenLinks is erg teleurgesteld in de reactie van de wethouder en de coalitie op ons armoedevoorstel. De aanpak van het college laat nog altijd veel van dezelfde knelpunten bestaan. De armoedeval wordt onvoldoende tegengegaan en de kwetsbare groepen chronisch zieken en gehandicapten blijven buiten beschouwing. Deze knelpunten worden uitdrukkelijk benoemd door het Nibud en de Kinderombudsman. Die kunnen en mogen we dus niet over het hoofd zien. GroenLinks blijft erop aandringen dat deze adviezen ter harte worden genomen en om de daarvoor benodigde bedragen op te nemen in de begroting vanaf 2022. Op die manier kunnen we de mensen echt verder helpen.

Corona-uitkering minima

Veel mensen in loondienst krijgen een corona-thuiswerkcompensatie. De mensen op een minimum krijgen geen extra middelen om de extra thuishkosten van deze crisis te dekken, denk bijvoorbeeld aan computers, internet e.d. GroenLinks stelt daarom voor hen een extra uitkering te bieden. **Motie.**

Scholing

De verwachting is dat er veel omgeschoold zal moeten worden. We zijn benieuwd of het college op dit gebied iets kan betekenen voor werknemers en werkgevers.

Daarnaast blijft aandacht voor scholing van mensen in uitkeringen van groot belang. Onze fractie is nogal enthousiast over het voorbeeld uit de gemeente Het Hogeland: daar scholen en Werkplein Ability hebben daar het plan Vakland ontwikkeld. Mensen die niet goed zijn in theorie, kunnen daardoor een vak onder de knie krijgen. *Zou Westerkwartier iets kunnen ontwikkelen dat voor dezelfde doelgroep werkt?*

Onderwijsbeleid

Op het budget voor burgerschapsvorming en sport op scholen voor voortgezet onderwijs wordt ongeveer een kwart bezuinigd: nl. € 30.000,=. *Is dat nu verstandig in een tijd dat dat nu juist onder druk staat met een leraar die elders in het land moet onderduiken?*

Jongeren en corona: vouchers stagiairs

We willen bijzondere aandacht vragen voor de jongeren in coronatijd. Voor hen zijn alle beperkingen extra vervelend: het niet doorgaan van de groep 7-8 musicals, de klassenexcursies en -fuijjes, het tussenjaar, de eerstejaarsintroducties en nog veel meer. Het geeft meer dan een knauw: de psychische nood kan groot worden. De gemeente kan op z'n minst extra aandacht besteden aan het jeugdwerk. We missen dat in de Programmabegroting.

Stages, vooral in het beroepsonderwijs, gaan in coronatijd moeizaam of ze gaan niet door. Dat is jammer voor de jongeren en voor die bedrijven. Wij stellen voor de suggestie van prof. Jouke van Dijk over de stagiairs-vouchers te volgen: laat het college onderzoeken of er voor mkb-bedrijven in het Westerkwartier stage-vouchers of een andere vorm van stagesteun beschikbaar kunnen komen. Daarmee helpen we

stagiairs en bedrijven. Wellicht kan dit in samenwerking met de provincie. De provincie Friesland kan als voorbeeld dienen. **Motie.**

Fonds verenigingen en dorpshuizen

Gelukkig is er een beetje steun van het Rijk voor verenigingen en dorpshuizen. Die steun is bedoeld voor het betalen van vaste lasten. Het wegvallen van inkomsten - vaak de grootste post- krijgt nog weinig aandacht. Onze steekproef onder verenigingen ondersteunt onze veronderstelling dat zij daardoor echt in de problemen komen. De tekorten liggen tussen de € 1000,= tot € 25.000,=. Als dit zo doorgaat wordt vanaf dit voorjaar een aantal in het voortbestaan bedreigd. GroenLinks stelt daarom voor een Fonds voor verenigingen en dorpshuizen in te richten, waarop deze organisaties een beroep kunnen doen voor het deels compenseren van weggevallen inkomsten. Uit onze steekproef komt ook naar voren dat daarbij maatwerk het beste zal helpen. **Motie.**

Zorgen voor mantelzorg

In onze bijdrage bij de Perspectiefnota hebben we aandacht gevraagd voor het anti-discriminatiemeldpunt, de inclusie-agenda en Humanitas. We hebben waardering voor de inspraak op de begroting van Humanitas en steunen het pleidooi voor subsidie van Home-Start, juist in coronatijd.

We zijn blij dat aandacht is besteed aan het anti-discriminatiemeldpunt en dat het meldpunt vindbaar is op de website. Dat de buurtwerkers aandacht en oog hebben voor diversiteit is goed om te horen! Over de inclusie-agenda heeft GroenLinks wel vragen, maar we begrijpen dat die in 2021 vernieuwd wordt. De toezegging dat er een vrijwilligersbeleid in het tweede half jaar aan de raad wordt voorgelegd is nog niet uitgewerkt.

We hebben goed geluisterd naar de presentatie van het Sociaal Planbureau Groningen tijdens de bijeenkomst “de Vooruitkijkspiegel”. Eén van de genoemde gevolgen die genoemd werd, is de extra belasting van de mantelzorgers. Het percentage overbelaste mantelzorgers in onze regio is nu al aanzienlijk hoger dan in de rest van het land.

GroenLinks ziet mogelijkheden om meer te doen voor de mantelzorgers: bijvoorbeeld ontheffing van sollicitatieplicht in geval van een bijstandsuitkering, vergroten en tijdig bieden van respijtzorg.

We zijn trouwens benieuwd naar de resultaten van de pilot Respijtzorg waar Westerkwartier in 2019 aan mee heeft gedaan. Was er werk aan de winkel? Daarnaast vragen we ons of hoe de mantelzorgers elkaar en ondersteuners kunnen blijven ontmoeten. Vele themabijeenkomsten van de Schans zijn door Corona geannuleerd. *Kan dit misschien op digitale manier aangeboden worden?*

Laten we samen zorgen dat de mantelzorgers met zorg ontzorgd worden!

Cultuur en evenementen in de knel

De cultuur- en evenementensector is zeer zwaar getroffen door het coronabeleid. In het Westerkwartier zijn honderden verenigingen actief die nu op pauze staan. Duizenden inwoners kunnen niet naar hun toneelclub, koor of orkest, kunnen niet een museum of concert bezoeken.

GroenLinks vindt een levendige kunst-, cultuur- en evenementensector van groot belang voor de kwaliteit van de samenleving. Om ervoor te zorgen dat ná de coronacrisis de sector krachtig kan blijven bestaan is een stevig cultuurbeleid nodig met voldoende financiële middelen en bijpassende ondersteuning.

Op zich kunnen we ons vinden in de voorgestelde harmonisatie van de cultuursubsidies, maar we pleiten voor een verruiming van het incidentele cultuursubsidiebudget. Tegelijkertijd vinden wij de inspraak van muziekvereniging Juliana -mede namens verschillende verenigingen- op de begroting erg zinnig. Juist in deze moeilijke tijd kunnen culturele initiatieven een verbindende rol spelen. Ook voor cofinanciering, zoals door de provincie, is het goed een ambitieuzer cultuurbeleid uit te stralen. Dat maakt de kans groter dat er provinciale cultuurbudgetten deze kant op komen.

Maar het verdient niet de schoonheidsprijs -sterker nog: het is echt een foute volgorde- dat er éérst een harmonisatie plaatsvindt en daarna pas het cultuurbeleid wordt vastgesteld. Natuurlijk had dat had andersom gemoeten. Onze fractie vindt het belangrijk dat de raad snel een ontwerp-cultuurnota te zien krijgt. *En misschien nog belangrijker: de toegezegde cultuurcoach, wanneer kunnen we die verwachten?* Want die cultuurcoach zou bij uitstek nu een hele belangrijke rol kunnen vervullen. We roepen daarom op tot haast.

Landbouw en voedsel

GroenLinks pleit voor een omslag in het landbouwbeleid. Juist als plattelandsgemeente kunnen wij daaraan een belangrijke bijdrage leveren. Het voedselakkoord (om voedselkilometers die zorgen voor veel CO₂-uitstoot, terug te brengen) en plannen voor natuurinclusieve landbouw juichen wij toe. Maar het is geen geheim dat de vergroening en verduurzaming van de agrarische sector niet snel genoeg gaat. *Wij roepen het college op om alle obstakels op te ruimen voor boeren die willen omschakelen naar biologisch, duurzaam en natuurinclusief. Zorg ervoor dat hiervoor een groene landbouw- en voedselambassadeur in de gemeentelijke organisatie aanwezig is die dit kan afdwingen.* Complimenten overigens aan het college voor het voedselakkoord!

GroenLinks komt binnenkort met een landbouwnotitie, die een soort verdieping en aanvulling op dat akkoord zal zijn. Daarin laten we zien dat de gemeente weliswaar niet de eerste overheid is op het gebied van landbouw en voedsel, maar dat ze zeker een goede invloed op deze terreinen kan uitoefenen. We maken ons zorgen over de perverse werking van de externe saldering: daardoor kan kapitaal uit de landbouw in Westerkwartier gaan.

Duurzaamheid

We waren zeker niet ongelukkig met de voorstellen voor het duurzaamheidsbeleid, de Regionale Energiestrategie (RES) en de hernieuwbare elektriciteit. Gezien de urgentie van het klimaatprobleem en de aantasting van de biodiversiteit had wat betreft GroenLinks de snelheid en de doelen hoger gemoeten. Maar de richting en de bedoelingen zijn goed.

Erg sneu voor het college en de coalitie is het dat VZ- officieel ja zegt tegen het beleid, maar vervolgens binnen en buiten de raad terugkrabbelt. VZ lijkt dan coalitiecorrect te zijn, maar vindt het groene en duurzame beleid eigenlijk onzin en te duur: bijvoorbeeld de RES (Regionale Energiestrategie) en de bescherming van het landschap in Middag-Humsterland of bij de Doezemertocht . Jammer voor de duurzaamheid, de geloofwaardigheid van het beleid, het college en de andere coalitiepartijen.

Vanwege de terugkrabbeltactiek van de grootste coalitiepartij verbaast het ons niet dat in deze Programmabegroting op het onderdeel duurzaamheid € 115.000,= bezuinigd wordt in 2021 (p. 48 en 49). Verbazingwekkend is wel dat de andere coalitiepartijen dit allemaal slikken. En dat maakt het des te treuriger. Dus dat duurzame imago van dit college heeft nu een behoorlijke deuk. We helpen het college door middel van ons **amendement** met het een beetje herstellen van deze deuk.

Wonen

Bouwen in onze dorpen en verduurzamen van de bestaande woningen verdienen een topprioriteit. Het college is hier wel mee bezig, maar we zien hiervan nog te weinig resultaat. *We vragen actie van het college. We dienen mede met de PvdA hiervoor een motie in.*

Denk bijvoorbeeld aan het al jaren bestaande plan in Grijpskerk vanaf de waterwoningen richting station. Er moet actief gezocht worden naar nieuwe bouwlocaties in de kleinere dorpen. Daar is nieuwbouw nodig om mensen en voorzieningen te behouden en lokale krimp te voorkomen. Vooral sociale woningbouw blijft achter. Het is goed dat Wold en Waard eindelijk weer gaat bouwen in Zuidhorn (Borghlocatie), maar het is opmerkelijk dat in de lopende grondexploitaties van onze gemeente geen enkele sociale woning is opgenomen. Dit dient snel te veranderen.

Kunnen wooncoöperaties -bewoners bouwen zelf huizen en verhuren deze weer aan zichzelf- geen aanvulling zijn op het beleid? *Zou het college hier onderzoek naar willen doen?*

Betaalbare huurwoningen voor de middenklasse is ook een groeiend probleem. Nederland komt wel wat meer gebruiken. Het komt minimaal 80.000 middenhuurwoningen tekort. De coronacrisis vergroot dit waarschijnlijk. De gemeente Rijswijk wil zelf middenhuurwoningen gaan bouwen. *Iets voor Westerkwartier in de nabije toekomst? Wat is de visie van het college hierbij?*

Herindelingsopbrengst

De nieuwe gemeente is al even onderweg. Bij de herindeling was de inwoners beloofd dat deze fusie zou leiden tot meer kwaliteit en minder kosten. Over het begrip meer kwaliteit hebben we eerder gesproken en komen we nog te spreken bij het initiatiefvoorstel Dichtbij. Minder kosten zien wij nog niet zo. Of moeten we die vinden in het mondjesmaat schrappen en kruideniersachtig beknibbelen op allerlei posten, zoals op pag. 7 in de Programmabegroting is gemeld? Dat beschouwen wij niet als herindelingswinst. Wij stellen voor dat de raad op een ordentelijke wijze inzicht krijgt in die herindelingswinst.

GroenLinks stelt voor de herindelingswinst bij de volgende bestuursrapportages en begrotingen duidelijk zichtbaar en volgbaar te maken. *Kan het college dit verzoek uitvoeren?*

OZB

Het college gaat na de bijna 12% verhoging van de onroerend zaak belasting (ozb) in 2020 door met de verhogingen. Voor 2021 komt er weer 5% bovenop. Dat vinden we niet verstandig om verschillende redenen: in dit jaar is al die ontzettend grote verhoging geweest, inwoners hebben te maken met onzekerheid over hun baan en inkomen en ook veel verenigingen en andere maatschappelijke organisaties hebben te lijden van de crisis.

Dan is er nog een niet onbelangrijk argument dat de meeste partijen betreft: ze breken hun verkiezingsbelofte. De d van het dna wordt zo inderdaad duur in plaats van dichtbij.

We zien ook wel dat een voorstel om de gehele verhoging schrappen, niet veel steun zal krijgen. Daarom hebben we een **amendement** waarbij we slechts de trendmatige verhoging (2,8 %) toepassen.

De pandemie van 2020

Het is goed als raad oog te hebben voor en mee te leven met het leed dat covid-19 de direct getroffen, hun familieleden en vrienden aandoet. Het gaat inderdaad niet om een griepje, maar om een gevaarlijke ziekte die fataal kan zijn. Daarnaast moeten we ons bewust zijn van de rampzalige gevolgen voor een verschillende sectoren van bedrijven, maatschappelijke organisaties en verenigingen. Dat is heel erg.

Wij zien dat het college en de ambtelijke organisatie -net zoals veel bedrijven, organisaties, verenigingen en inwoners- hun uiterste best doen en veel flexibiliteit aan de dag leggen. We hebben daar waardering voor.

Dat zijn de twee handen van de gemeente. Helaas zijn die niet genoeg.

De omvang en de aard van de pandemie hebben zulke ingrijpende gevolgen dat GroenLinks vindt dat we méér moeten doen. De schade -ook de mentale- voor mensen en economie moet in kaart gebracht worden. De gevolgen voor woningbouw, mobiliteit, inrichting van onze dorpen en het verenigingsleven moeten goed in beeld gebracht worden. Tijdens de behandeling pas in het oktober-raadsoverleg van de eerste (!) coronabrief van het college viel al op dat het college

heel netjes aangaf dat de maatregelen van het Rijk worden uitgevoerd en dat de gemeente daar haast technocratisch mee bezig is. Dat blijkt ook uit de Tweede bestuursrapportage 2020 en de Programmabegroting 2021. Onze grote zorg is dat er onvoldoende aandacht is voor de ernst en de urgentie van de situatie. Laat staan dat de kansen die deze crisis ook biedt, gegrepen worden: de slepende problemen steviger aan te pakken zoals armoede, klimaatcrisis, woningtekort, doorgesloten marktwerking in zorg, cultuur en onderwijs.

De Programmabegroting meldt monter dat het college erop uit is te besturen en te rekenen met “Een onzekerheid waar we ons niet door laten verlammen, maar waarin we onze ambities zo veel mogelijk doorzetten.” (p.4). Dat klinkt stoer, Maar het is zeer de vraag of dit wijs is en zelfs niet een beetje naïef. De wereld verandert immers door corona op vele punten ingrijpend. Het is een pandemie die -zoals het zich laat aanzien- langer dan een jaar gaat duren.

Vooruit voor het Westerkwartier

We staan voor historische wissels. In de bijeenkomst “De Vooruitkijkspiegel” op 20 oktober j.l. hebben verschillende deskundigen ons dat indringend voorgehouden. Het gaat om herstel en veranderingen in de economie, nieuwe verdienmodellen, de infrastructuur, (om)scholing, mobiliteit, de belasting van mantelzorgers, de problemen in de cultuursector, extra ondersteuning van de minima, voorkomen van verdere versplintering van de samenleving enz. Juist omdat de problematiek zo breed ingrijpt in onze gemeentelijke samenleving, moeten we hier zwaar op inzetten. Wat voor samenleving willen we na corona? Meer van het oude of willen we leren van de lessen? Willen we het echt met z’n allen doen of niet? GroenLinks stelt voor het project “Vooruit voor het Westerkwartier” op te zetten. Daarin moeten alle gevolgen van de coronacrisis in kaart gebracht worden en een gedragen visie ontwikkeld worden op de post-corona-toekomst van onze gemeente.

Fractie GroenLinks: raadsleden: Klaas-Wybo van der Hoek, Henk Bakker, Annemiek Klein-jan, Han Warmelink, Aartjan Feitsma; fractie-assistenten Emil Klok, Albert Houwen, Henk Poker.

Bronnen

Bavel, B. van & Curtis, D.R. (2020) *Disasters and History. The Vulnerability and Resilience of Past Societies*. Cambridge University Press: Cambridge.

De Voogt, S. (26 oktober 2020) Rijkswijk wil dan maar zelf woningen gaan bouwen. NRC Handelsblad. Geraadpleegd op 9 november 2020:
<https://www.nrc.nl/nieuws/2020/10/26/rijswijk-wil-dan-maar-zelf-woningen-gaan-bouwen-a4017340>

Gemeente Westerkwartier. (2020) *Programmabegroting 2021*. Gemeente Westerkwartier. Gemeente Westerkwartier: Westerkwartier.

Gemeente Westerkwartier. (2020) *Tweede bestuursrapportage 2020*. Gemeente Westerkwartier: Westerkwartier.

Meulman, G. (16 oktober 2020) *Scholen pleiten voor drie praktische leercentra in Het Hogeland: Dan vinden meer mensen een baan.*” Dagblad van het Noorden. Op 9 november 2020 geraadpleegd: https://www.dvhn.nl/groningen/Meer-praktische-leercentra-in-Het-Hogeland-26109345.html?harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.bing.com%2F

Retera, D. (7 oktober 2020) *Een woning huren van jezelf*. NRC Handelsblad, Binnenland pag. 10.

Van der Laan, T. (28 augustus 2020) *Door coronacrisis geen geld om stagiair aan te nemen? Provincie verleidt bedrijven met stagesubsidie*. Op 4 november 2020 geraadpleegd: https://www.lc.nl/economie/Door-coronacrisis-geen-geld-om-stagiair-aan-te-nemen-Provincie-verleidt-stagebedrijven-met-subsidie-25964141.html?harvest_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F